
ПРАВА НА ЧОВЕКА

КОЛИЗИИ НА РЕЖИМА ЗА ПОЛИЦЕЙСКА РЕГИСТРАЦИЯ ПО ЧЛ. 68 ОТ ЗАКОНА ЗА МИНИСТЕРСТВОТО НА ВЪТРЕШНИТЕ РАБОТИ С КОНСТИТУЦИЯТА И С КОНВЕНЦИЯТА ЗА ЗАЩИТА НА ПРАВАТА НА ЧОВЕКА И ОСНОВНИТЕ СВОБОДИ

*Михаил Екимджиев**

Темата на настоящата статия е провокирана от реален казус. По нелепа ирония един от най-невъобразимите наказателни казуси, по които съм работил, се случи на моя близка, чието име маркирам с инициали – В. Й. Преди няколко години тя беше упълномощена от нейна приятелка, заминаваща за дълго време на работа в Италия, да се грижи за старата ѝ амортизирана кола. Нотариално завереното пълномощно даваше право на В. Й. на всичко – да управлява, да ремонтира, да застрахова, да плаща данъци, да продава и да дарява колата на когото намери за добре, включително на себе си, на каквато цена реши. За да приведе колата в движение и да си осигури минимална безопасност при шофиране, за близо две години В. Й. направи за своя сметка ремонти на стойност над 2000 лв. За всеки от тях тя своевременно уведомяваше приятелката си по телефона, която одобряваше разходите и обещаваше, че като се прибере в България, ще възстанови сумите. След преждевременното си завръщане обаче собственичката незабавно поиска да ѝ бъде върната колата и категорично отказа да плати подобренията. Казах на В. Й., че може да задържи колата, докато се разберат кой кому какво дължи, или докато досадният битов спор бъде решен по съдебен ред.

* Адвокат от Пловдив.

Както често се случва у нас, прокуратурата, която често показва отчайваща безпомощност при разследването на престъпления, решително се вклини и практически предреша битовия граждански спор между двете приятелки. Колата незабавно беше иззета от В. Й. с протокол за „доброволно предаване“ и върната на собственичката ѝ. Първоначално допуснах, че някой темпераментен прокурор или полицај впечатлява с кавалерски жест собственичката на автомобила. Затова сезирах наблюдаващия прокурор със становище, в което добронамерено напомних, че следва да удържа професионалните си пориви в рамките на Конституцията и НПК. Цитирах закони и практика. Отговор от прокуратурата не последва, но В. Й. скоропостижно беше обвинена в обсебване и призована за полицейска регистрация. Тъй като тя отказа да направи това доброволно, Софийският районен съд (СРС) чевръсто издаде разрешение за принудителна полицейска регистрация. Следвайки заложения в Закона за Министерството на вътрешните работи (ЗМВР) нормативен автоматизъм, СРС дори не се беше докоснал до съществуването на казуса, нито беше обсъдил въпроса дали са налице условията за образуване на наказателно производство и за привличането на В. Й. като обвиняема. Той просто беше констатирал факта, че тя е привлечена като обвиняема за умишлено престъпление от общ характер – т.е. налице са условията за принудителна полицейска регистрация.

Правна уредба на полицейската регистрация

На законово равнище основанията за полицейска регистрация, начинът за извършването ѝ и условията за нейното „снемане“ са визираны в чл. 68 ЗМВР, според чиито релевантни разпоредби:

Чл. 68. (1) *Полицейските органи извършват полицейска регистрация на лица, които са привлечени като обвиняеми за извършено умишлено престъпление от общ характер. Органите на досъдебното производство са длъжни да предприемат необходимите мерки за извършване на регистрацията от полицейските органи.*

(2) *Полицейската регистрация е вид обработване на лични данни за лицата по ал. 1, която се осъществява при условията на този закон.*

(3) За целите на полицейската регистрация полицейските органи:

1. събират за лицата личните им данни, посочени в чл. 18 от Закона за българските лични документи;

2. дактилоскопират и фотографират лицата;

3. изземват образци за ДНК профил на лицата.

(4) За извършване на действията по ал. 3, т. 1 съгласието на лицето не се изисква.

(5) (Изм. и доп. – ДВ, бр. 14 от 2015 г.) Лицата са длъжни да оказват съдействие, да не пречат и да не възпрепятстват полицейските органи при извършване на действията по ал. 3. При отказ на лицето действията по ал. 3, т. 2 и 3 се извършват принудително с разрешение на съдия от съответния първоинстанционен съд, на който е подсъдно престъплението от общ характер, за което е привлечено като обвиняем.

(6) Полицейската регистрация се сменя въз основа на писмена заповед на администратора на лични данни или на оправомощени от него длъжностни лица служебно или след писмено мотивирано искане на регистрирания, когато:

...

3. наказателното производство е приключило с влязла в сила оправдателна присъда;

...

(7) Редът за извършване и снемане на полицейската регистрация се определя с наредба на Министерския съвет.

Детайли за „технологията“ на самата регистрация са дадени в чл. 6, ал. 1 от Наредбата за реда за извършване и снемане на полицейска регистрация, приета с ПМС № 336/24.10.2014 г., в сила от 17.11.2014 г., изменена с ПМС № 191/22.07.2015 г., според която:

Полицейската регистрация се извършва чрез:

1. вписване на лични данни в полицейски регистър (приложение № 1);

2. вписване на лични данни в карта за полицейска регистрация на лице (приложение № 2);

3. изготвяне на снимка в три пози по правилата на сигна-листическата фотография;

4. снемане на дактилоскопни отпечатъци върху Европейска дактилоскопна карта.

Цитираните разпоредби показват, че задължителната полицейска регистрация се осъществява автоматично на базата на чисто формална предпоставка – лицето да е привлечено като обвиняем за умишлено престъпление от общ характер. Очевидно предвиденото в чл. 68, ал. 5 ЗМВР съдебно разрешение за регистрация не цели независим съдебен контрол за законност върху действията на прокуратурата и МВР. По естеството си „разрешението“ е съдебна санкция за прилагане на принудителна мярка спрямо лицата, отказали доброволна регистрация. Макар регистрирането и съхраняването на чувствителни лични данни в полицейско досие (регистър) остро да засяга правото на личен живот, гарантирано от чл. 32 на Конституцията и от чл. 8 на Конвенцията, съдебната намеса, визирана в чл. 68, ал. 5 ЗМВР, е принизена до придастък към полицейската дейност, който се изчерпва с констатацията, че срещу дадено лице е повдигнато обвинение за умишлено престъпление от общ характер.

Както е известно, в българския наказателен процес всеки прокурор може да обвини всекиго за всичко и до приключването на досъдебното производство, чиято темпорална граница е абсолютната давност по чл. 81, ал. 3 НК, няма независим орган, контролиращ дали са налице условията на НПК за повдигане на обвинение и дали продължителното съхраняване на лични данни след полицейската регистрация преследва легитимна цел. Това профаниране на съдебния контрол го лишава от същностната му правозащитна функция, от типичната за истинския съд роля да гарантира разумен и справедлив баланс между индивидуалното право и обществения интерес от разкриване и наказване на престъпленията. Същинският съдебен контрол предполага съдът *ad hoc* да преценява дали са налице предпоставките за повдигане на обвинение за умишлено престъпление от общ характер, или по аналогия с контрола на мярката за неотклонение „задържане под стража“ да обсъди наличието на „обосновано предположение“, че такова престъпление е извършено (чл. 56, ал. 1 НПК). Вместо да е гарант за върховенството на правото и за защи-

та от произвол, в хипотезиса на чл. 68, ал. 5 ЗМВР съдът е поставен в унизителната процесуална ситуация на обвързана компетентност, принизен е до семпъл регистратор на прокурорските актове. Когато не само очите, но и ръцете на Темида са вързани, тя става заложник и дори съучастник на прокурорския произвол.

От гледна точка на практиката на Европейския съд за правата на човека (ЕСПЧ) формалното, автоматично съдебно разрешение за полицейска регистрация в хипотезата на чл. 68, ал. 5 ЗМВР нарушава правото на регистрираното лице по чл. 13 от Конвенцията за ефикасни вътрешноправни средства за защита на правото му на личен живот.

Снемането на полицейска регистрация

В казуса на В. Й. друг системен правозащитен проблем излезе найвече след влизането в сила на оправдателната ѝ присъда, постановена от Софийския градски съд на 10.01.2018 година.

Както беше посочено, според чл. 68, ал. 6 ЗМВР:

Полицейската регистрация се сменя въз основа на писмена заповед на администратора на лични данни или на оправомощени от него длъжностни лица служебно или след писмено мотивирано искане на регистрирания.

За разлика от служебния и императивен режим на полицейската регистрация, визиран в предходните алинеи на същия член, регламентът за дерегистрация е доста по-гъвкав, обтекаем и в крайна сметка неясен. Той не дава дължимата яснота от какво зависи и кой преценява дали снемането на регистрацията ще стане служебно, или по инициатива на регистрираното лице. Законът мълчи в какъв срок от отпадането на основанието за регистрация се взема решението за служебна дерегистрация и дали заинтересованото лице се уведомява за това. Липсва и уредба какво се случва с полицейските досиета, създадени във връзка с регистрацията, ако основанието за нея отпадне, но тя не бъде снета нито служебно, нито по искане на регистрираното лице.

В случая В. Й. подава на 10.05.2018 г. мотивирано писмено искане за снемане на полицейската ѝ регистрация. В продължение на повече от четири месеца тя не получава отговор. На 19.08.2018 г. В. Й. подава повторно искане за снемане на полицейската ѝ реги-

страция, което е уважено със заповед на Главна дирекция „Национална полиция“ от същата дата.

Така повече от осем месеца след влизане в сила на оправдателната присъда жалбоподателката фигурира в регистрите и в информационните масиви на МВР като обвинена в извършване на умишлено престъпление от общ характер. Легитимните ѝ очаквания, че последиците от водения срещу нея безумен наказателен процес ще бъдат заличени служебно от националните власти в изпълнение на влязлата в сила оправдателна присъда и в съответствие с презумпцията за невиновност, са осуетени от неправомерното бездействие на МВР. Следва да се отбележи, че в Наредбата за реда за извършване и снемане на полицейска регистрация, и по-специално в раздела, озаглавен „Снемане на полицейска регистрация“ (чл. 18–27), не са предвидени нито ефективен съдебен контрол върху отказите за снемане на регистрация, нито срокове, нито външен институционален или обществен контрол по отношение на действията на МВР за фактическо заличаване на регистрацията и на свързаните с нея лични данни от информационните масиви на министерството.

Нарушението на презумпцията за невиновност – чл. 31, ал. 3 от Конституцията и чл. 6, § 2 от Конвенцията

Презумпцията за невиновност е базисен принцип не само на НПК, Конституцията и Конвенцията, но и на международното наказателно право. В случая тя е нарушена от липсата в българското право на позитивно задължение на властите за служебно снемане на полицейска регистрация след влизане в сила на оправдателна присъда. Както беше посочено, с присъда на Софийския градски съд, в сила от 10.01.2018 г., В. Й. е оправдана. Въпреки това едва на 19.09.2018 г. полицейската ѝ регистрация е снета след две нейни настойчиви искания, повече от осем месеца след оправдателната присъда.

Съгласно чл. 68, ал. 6 ЗМВР снемането на полицейската регистрация се извършва служебно или след писмено мотивирано искане на регистрирания или на наследниците му. В чл. 20, ал. 1 от Наредбата на Министерския съвет, определяща реда за извършване и снемане на полицейска регистрация, е конкретизирано, че снемането се извършва служебно, когато в съответните звена по служебен

път постъпят документи, удостоверяващи наличието на основание за това. Прокуратурата, която участва в наказателния процес, обаче не е длъжна да уведомява служебно МВР за оправдателни присъди или за прекратяване на наказателни производства с цел служебна регистрация. Не е указан и друг служебен път, по който документи, удостоверяващи отпадането на основанието за регистрация, следва да бъдат изпратени до „съответните полицейски звена“. Нито ЗМВР, нито Наредбата предвиждат срок за съхранение на личните данни от полицейската регистрация, когато тя не е снета. Освен правозащитен, това е сериозен практически проблем, тъй като понякога полицейската регистрация е пречка за упражняване на права, като например кандидатстване за работа в службите на МВР, получаване на разрешение за притежаване на оръжие, получаване на задграничен паспорт и т.н.

В случая на В. Й. произволният отказ на държавата в продължение на осем месеца и девет дни служебно да изпълни произтичащото от оправдателната присъда и от чл. 6, § 2 от Конвенцията за дължение чрез всички свои еманации да третира жалбоподателката като невиновна нарушава презумпцията ѝ за невиновност и представлява диспропорционална намеса в личния ѝ живот. Според правозащитните стандарти, обективирани в практиката на ЕСПЧ, чл. 6, § 2 от Конвенцията може да бъде релевантен дори след формалното определяне на „обвинението“ – например, когато се взема решение за разноските по делото или за обезщетение за задържането по време на предварителното производство, претендирано от бившия обвиняем. Член 6 се прилага към тези решения и ако въпросът, на който трябва да се отговори, може да се разглежда като „последващ, а не само като съпътстващ наказателното производство“¹.

В делото *Minelli v. Switzerland* (жалба № 8660/79) националният съд приема, че тъжителите по дело за обида не могат да осъдят извършителя поради изтичане на давност, но въпреки това осъжда обвиняемия да заплати две трети от съдебните разноски, както и обезщетение за разноските на прокурор. Според швейцарския съд

¹ Решение от 25 август 1993 г., *Sekanina*, А. 266-А, р. 13, Вж. и решенията от 25 август 1987 г., *Lutz*, А. 123, р. 23, *Nölkenbockhoff*, А. 123, р. 79.

той най-вероятно би бил признат за виновен, ако правото на тъжба не е било преклудирано от давността. Според ЕСПЧ фактът, че маркар и оправдан, обвиняемият е заставен да заплати част от разносните по делото, сам по себе си не нарушава чл. 6, § 2, но нарушение би имало, ако за критерий се използва предполагаемата вина на обвиняемия, без да се спазват гаранциите на чл. 6 от Конвенцията.²

В делата *Lutz v. Germany* (жалба № 9912/82), *Ebglert v. Germany* (жалба № 10282/83) и *Nölkenbockhoff v. Germany* (жалба № 10300/83) (решения от 25 август 1987 г.) Съдът приема, че решението да се откаже възстановяване на разносните на лице, „обвинено в престъпление“, при прекратяване на наказателното производство срещу него може да повдигне въпрос по чл. 6, § 2, ако мотивите за това по същество представляват определяне на вината на обвиняемия, без преди това той да е бил признат за виновен в съответствие със закона и особено ако не е имал възможност да упражни правото си на защита.³

От перспективата на цитираните правни стандарти правото на В. Й. и на всички лица, намиращи се в сходно на нейното положение, по чл. 6, § 2 е нарушено.

² Решение от 25 март 1983 г., А. 62, 15–18. Вж. и жалба 6650/74, *Liebig v. Federal Republic of Germany*, Yearbook XIX (1976), р. 330 (342), и жалба 7640/76, *Geerk v. Switzerland*, Yearbook XXI (1978), р. 470 (476). И в двете дела се стига до приятелско уреждане на спора. Вж. и жалба 9688/82, *C. Family v. Switzerland*, D&R 35 (1984), р. 98 (102). Комисията обявява жалбата за недопустима, тъй като решението жалбоподателите да заплатят разносните за производството се опира върху обстоятелството, че те са предизвикали образуването на наказателно производство чрез собственото си небрежно поведение.

³ Решения от 25 август 1987, А. 123, съответно с. 25–26, 54–55 и 78–81. Вж. и решението по делото *Секанина* от 25 август 1993 г., А. 266-А, 13–16 във връзка с отказа да бъде заплатена вноса за разносните по защитата и обезщетение за предварителното задържане, ако бъде постановена оправдателна присъда, и решение от 26 март 1996 г., *Leutscher*, Reports 1996-II, Vol. 6, paras 30–32, където жалбоподателят е осъден задочно от първата инстанция, но апелативният съд обявява наказателното преследване за погасено по давност и след това отказва да разпoredи възстановяване на разносните на жалбоподателя по делото.

Допълнителни аргументи за нарушение на чл. 32 от Конституцията и на чл. 8 от Конвенцията

Криминалната регистрация на В. Й., продължила повече осем месеца след оправдаването ѝ, несъмнено засяга чувствата ѝ на лична чест и достойнство. Неограничената във времето власт на държавата да съхранява нейни лични данни, пръстови отпечатащи и ДНК профил представлява непропорционално вмешателство в личния ѝ живот.

В решението по делото *S. and Marper v. the United Kingdom* (жалби № 30562/04 и № 30566/04, решение от 4 декември 2008 г.) Съдът критикува и ограничава правото на европейските правителства да съхраняват генетични профили и пръстови отпечатащи на лицата, обвинени в извършване на престъпление, но неосъдени впоследствие. В това решение Голямото отделение (*Grand Chamber*) на ЕСПЧ единодушно заключава, че разпоредбите на Закона за полицията и доказателствата в наказателното производство (*Police and Criminal Evidence Act*) на Великобритания, позволяващи неограничено във времето съхранение на ДНК профили, клетъчни проби и пръстови отпечатащи, нарушават чл. 8 от Конвенцията. В мотивите си Съдът посочва, че защитата, която чл. 8 осигурява, би била неприемливо отслабена, ако употребата на модерните технологии в наказателното правораздаване е позволена на всяка цена и потенциалните ползи от тази употреба не са внимателно балансирани със защитата на интересите, свързани с личния живот. Според Съда всяка държава, която има водеща роля в развитието на нови технологии, носи специална отговорност за установяването на точния баланс в това отношение. В случая релевантни са следните пасажии от мотивите на ЕСПЧ:

*103. Защитата на личните данни е от фундаментално значение за зачитането на правото на личен и семеен живот така, както е гарантирано от чл. 8 от Конвенцията. Националното право трябва да осигури подходящи защитни мерки, които да предотвратят употреба на лични данни, която не е съвместима с гаранциите по този член (вж. *mutatis mutandis* Z., цит. по-горе, § 95). Необходимостта от такива гаранции е още по-голяма, когато става дума за защитата на лични данни,*

които са обработвани автоматично, особено когато такива данни са използвани за полицейски цели. Националното право трябва най-вече да гарантира, че такива данни са относими и че не са прекомерни по отношение на целите, за които се съхраняват. (Вж. чл. 5 от Конвенцията за защита на данните и преамбюла към нея и Принцип 7 от Препоръка № 87/15 на Комитета на министрите, регулираща използването на лични данни в полицейския сектор). Националното право трябва също да осигури адекватни гаранции, че събраните лични данни са били ефективно защитени от злоупотреба (вж. конкретно чл. 7 от Конвенцията за защита на данните). Изложените съображения са особено валидни, когато става дума за защитата на специални категории от „по-чувствителна“ информация (вж. чл. 6 от Конвенцията за защита на данните), и по-конкретно ДНК информация, която съдържа генетичния профил на човек, който е от изключително значение както за конкретния човек, така и за семейството му (вж. Препоръка R (87) 15 на Комитета на министрите по въпросите за използването на ДНК анализ за целите на системата на наказателното правосъдие).

104. Над интересите на субектите на данни и на обществото като цяло от защита на личните данни, включително пръстови отпечатъци и ДНК информация, би могъл да надделе легитимният интерес от превенцията на престъпления (вж. чл. 9 от Конвенцията за защита на личните данни). Въпреки това присъщият личен характер на тази информация изисква от Съда да изследва внимателно всяка национална мярка, позволяваща задържането и използването на тази информация от властите без съгласието на засегнатото лице (вж. *mutatis mutandis* Z. цит., § 96).

[...]

122. Особена загриженост в настоящия контекст предизвиква рискът от стигматизация, произтичащ от факта, че лицата в положението на жалбоподателите, които не са били осъдени за престъпление и по отношение на които се прилага презумпцията за невинност, са третираны по същия начин

като осъдените лица. Във връзка с това Съдът следва да има предвид, че правото на всеки човек по Конвенцията да бъде считан за невинен включва и общото правило, че никакви съмнения, отнасящи се до невинността на обвинения, не могат да бъдат изказвани след неговото оправдаване (вж. *Asan Rushiti v. Austria*, no. 28389/95, § 31, 21 March 2000, със съдържашите се препратки). Вярно е, че задържането на личните данни на жалбоподателите не може да бъде приравнено на изказването на подозрения [за невинността им]. Независимо от това възприятието, че те [жалбоподателите] не са третирани като невинни, е засилено от факта, че техните данни са задържани безсрочно по същия начин, по който данните на осъдени лица, макар да се изисква данните на тези, които никога не са били заподозрени в извършването на престъпление, да бъдат унищожени.

125. В заключение Съдът намира, че общият (бланкетният) и безразборен характер на правомощията за задържане на пръстови отпечатъци, клетъчни проби и ДНК профили на лица, заподозрени, но неосъдени за престъпление, както е случаят на жалбоподателите, не отговаря на изискването за спазване на справедлив баланс между конкуриращи се обществени и лични интереси и че държавата ответник е надхвърлила свободата си на преценка в това отношение. Следователно задържането на данни в случая представлява диспропорционална намеса в правото на жалбоподателите на зачитане на личния им живот и не може да бъде определено като необходимо в едно демократично общество. Това заключение премахва нуждата Съдът да извърши преценка на критиката на жалбоподателите по отношение на адекватността на конкретни гаранции като прекалено широкия достъп до въпросните лични данни или недостатъчната защита на тези данни от злоупотреба.

Цитираните правни стандарти са възпроизведени от ЕСПЧ и в делото *Brunet c. France* (жалба № 21010/10, решение от 18.09.2014 г.). В него Съдът приема, че френската система за съхранение на данни за престъпления нарушава Конвенцията, като пред-

вижда в базата данни да се пази информация за граждани, срещу които наказателните производства са прекратени. Делото е образувано по жалба на френския гражданин Франсоа Бруне, който случайно, във връзка със спор с партньорката си за попечителство върху детето им, разбира, че фигурира в базата данни за престъпността, въпреки че наказателното производство срещу него е прекратено. Същевременно се оказва, че той не разполага с реална възможност да иска заличаване на информацията, отнасяща се до него в базата данни, а продължителността на съхранение на тези данни е двадесет години. Действащият френски закон давал право само на прокурора да заличи личното досие, и то в ограничени случаи, в които действал при обвързана компетентност, като той нямал правомощие по закона да провери доколко е уместно поддържането на въпросната информация в базата данни с оглед на целта на съхраняването или като се вземат предвид фактическите и личните специфики на казуса. С оглед на това Съдът преценява, че практическият контрол в случая не може да се разглежда като ефективен. От своя страна заинтересованият не разполагал с възможност за обжалване на отказа на прокурора. Съдът приема, че информацията, съдържаща се в информационния масив, предназначен за изследване на престъпността, има твърде натрапчив характер. Макар тя да не включвала пръстови отпечатъци и ДНК профил, съдържала доста подробности относно идентичността и личността на регистрираните лица. В допълнение Съдът приема, че 20-годишният срок за съхраняване на персоналния профил е особено продължителен с оглед на факта, че г-н Бруне не е бил признат за виновен от съда и че производството срещу него е било прекратено. Това време е непропорционално, като се има предвид и липсата на възможност в случая засегнатият да иска заличаване на личните му данни в този масив.

От перспективата на цитираните правни стандарти липсата в българското право на позитивно задължение за служебно снемане на полицейската регистрация след отпадане на основанията за нейното извършване, съчетано с липсата на срок за съхраняване на лични данни, попаднали в полицейските регистри в резултат на такава регистрация, засяга диспропорционално правото на В. Й. по чл. 8 от Конвенцията.

Нарушение на чл. 14 във връзка с чл. 8 от Конвенцията и на чл. 6 от Конституцията

Както беше посочено, чрез отказа на МВР да снесе полицейската регистрация на В. Й. в продължение на осем месеца и девет дни тя е третирана като обвиняема въпреки влязлата в сила оправдателна присъда. Това по същество е непряка дискриминация, тъй като държавата се отнася еднакво спрямо хора в съществено различна правна ситуация. Отказвайки да снесе регистрацията на жалбоподателката в продължение на осем месеца и девет дни след влизане на оправдателната присъда, МВР третира г-жа Йорданова по същия начин както обвиняемите, подлежащи на задължителна полицейска регистрация. Липсата на диференциран подход към две категории лица – оправдани и обвиняеми, чийто правен статус е съществено различен, води до нарушение на чл. 14 във връзка с чл. 8 от Конвенцията.

Заклучение

Драматичните колизии на чл. 68 ЗМВР с основни права и свободи, гарантирани от Конституцията и от Конвенцията, може да бъдат преодолені по законодателен път и чрез сезиране на Конституционния съд. Поради спецификите и системния характер на нарушенията изглежда подходящо Висшият адвокатски съвет да използва авторитета и правомощията си за решаването на този тежък системен и правозащитен казус.